

LAKIALOITE 111/1999 vp**Laki työmarkkinatuesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta*****Eduskunnalle***

Tämä lakialoite on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle HE 83/1999 vp.

Aloitteessa esitetään, että työmarkkinatuen tarveharkinta puolison tulojen osalta poistetaan asteittain vaalikauden aikana. Työmarkkinatuen tarveharkintaisuus on työttömyysturvajärjestelmässämme selkeä epäkohta, joka tulisi korjata mahdollisimman pikaisesti valtion talouden sallimissa puitteissa. Tarveharkintaisuus asettaa eri työttömät eriarvoiseen asemaan toisiinsa nähden ja luo kannustinloukkuja sekä houkuttelee peittelemään todellisia perhesuhteita.

Työmarkkinatuki, toisin kuin työttömyyspäiväraha, on tarveharkintainen. Tuen tarvetta arvioitaessa hakijan omat tulot otetaan huomioon kokonaan ja hänen avio- tai avopuolisonsa tulot huomioidaan 300 markkaa kuukaudessa ylittävältä osalta.

Työmarkkinatukea pienennetään, mikäli puolison tulot ylittävät 5 040 markkaa kuukaudessa. Tulorajaa korotetaan 630 markalla jokaisesta huollettavasta alle 18-vuotiaasta lapsesta. Siten esimerkiksi kahden lapsen huoltaja saa täysimääräistä työmarkkinatukea, kun puolison tulot ovat maksimissaan 6 700 markkaa kuukaudessa. Tätä suuremmat puolison tulot pienentävät myönnettävää työmarkkinatukea. Työmarkkinatuki pienenee siten, että täydestä tuesta vähennetään 50 prosenttia tulorajan ylittävistä tuloista.

Kun perheen toinen puoliso saa tarveharkintaista työmarkkinatukea ja toinen puoliso käy töissä, perhe on selvässä kannustinloukussa. Aina perheen puolison 14 000 markan kuukausi-

palkkaan asti perhe saa melkein saman käytettävissä olevan tulon, kuin jos kumpikaan puoliso ei kävisi töissä ja perhe eläisi toimeentulotuella. Yhdessä verotuksen kiristymisen ja päivähoitomaksujen kanssa pienetkin lisätulot aiheuttavat käytettävissä olevien tulojen alenemisen. Tämä tilanne on sosiaaliturvan kannustavuuden näkökulmasta erittäin ongelmallinen.

Stakesin tutkimuksessa sosiaaliturvan väärinkäytöksistä pidettiin monimutkaista sosiaaliturvajärjestelmää suurimpana syynä väärinkäytöksiin. Tutkimuksessa esitettiin esimerkkinä työmarkkinatuen tarveharkinta, jossa puolison muuttaessa pois — ainakin näennäisesti — tulot lisääntyvät. Tämä houkuttelee varsinkin pienituloisia lapsiperheitä väärinkäytöksiin ja todellisten perhesuhteiden peittelyyn. Tutkimuksessa työttömyyskassojen ja Kelan toimitot esittivät yleisimmin sosiaaliturvajärjestelmän yksinkertaistamista. Tarveharkinnan poistaminen työmarkkinatuesta puolison tulojen osalta vähentäisi siten myös väärinkäytöksiä.

Lakialoitteessa ehdotetaan, että puolison tulojen tarveharkintaisuus poistetaan asteittain. Lakialoitteen mukaan tarveharkintaa lievennetään asteittain siten, että vuonna 2000 puolison tulot ennen tarveharkinnan suorittamista tehtävää vähennystä korotetaan 2 000 markkaan kuukaudessa ja 3 000 markkaan kuukaudessa vuonna 2001. Vuonna 2002 työmarkkinatuen harkinnanvaraisuus poistettaisiin kokonaan, jolloin puolison tuloja ei enää otettaisi huomioon työmarkkinatukea myönnettäessä.

Esityksen taloudelliset vaikutukset

Työmarkkinatuen tarveharkinnan poistaminen on mahdollista toteuttaa ilman, että valtiontalouden tasapainotavoitetta vaarannetaan. Uudistus lisäisi työmarkkinatuen kustannuksia noin 150 miljoonaa markkaa vuonna 2000 ja 270 miljoonaa markkaa vuonna 2001. Asumistukimenojen vähentymisen sekä verojen ja muiden maksujen kasvun takia valtiolle palautuisi menetyksistä 45 miljoonaa markkaa vuonna 2000 ja 85 miljoonaa markkaa vuonna 2001. Nettomääräisesti muutoksen piirissä olevien kotitalouksien käytettävissä olevat tulot lisääntyisivät 105 miljoonaa markkaa vuonna 2000 ja 185 miljoonaa markkaa vuonna 2001. Uudistuksen loppuun-

saattaminen vuonna 2002 lisäisi työmarkkinatuen kustannuksia noin 450 miljoonalla markalla. Asumistukimenojen vähennyksen ja verotulojen kasvun jälkeen nettovaikutus olisi tuolloin noin 300 miljoonaa markkaa. Kannustinloukkujen purkaminen, sosiaaliturvan yksinkertaistaminen ja työttömien yhdenvertainen kohtelu ovat tärkeitä tavoitteita, joiden toteuttaminen vaatii uudistuksia, jolloin on oma kustannusvaikutuksensa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

työmarkkinatuesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1993 työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) 24 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1132/1996, seuraavasti:

24 §

Työmarkkinatuen tarveharkinta

Työmarkkinatuen tarvetta harkittaessa otetaan huomioon henkilön omat tulot kokonaan ja hänen puolisonsa tulot 2 000 markkaa ylittävältä osalta kuukaudessa vuonna 2000 ja 3 000 markkaa ylittävältä osalta vuonna 2001. Puolison tuloja ei oteta huomioon työmarkkinatuen tarvetta harkittaessa 1 päivän tammikuuta 2002 jälkeen. Puoliso on rinnastetaan myös sellainen henkilö, jonka kanssa hakija avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa. Aviopuolisoita, jotka välien rikkoutumisen vuoksi asuvat pysyvästi erillään, ei pidetä puolisoina.

Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon:

- 1) lapsilisää;
- 2) lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) mukaista kotihoidontukea;

- 3) asumistukea;
- 4) sotilasavustusta;
- 5) sotilasvammalain (404/1948) mukaista elin-korkoa ja täydennyskorkoa;
- 6) rintamasotilaseläkelain (119/1977) mukais-ta rintamasotilaseläkettä;
- 7) perhe-eläkelain (38/1969) mukaista lisä-osaa;
- 8) toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea; sekä
- 9) vian, vamman tai haitan perusteella makset-tavaa erityisten kustannusten korvausta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2000. Lakia sovelletaan työmarkkinatukeen, joka kohdistuu lain voimaantulon jälkeiseen aikaan.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 27 päivänä syyskuuta 1999

Juha Rehula /kesk
Jaana Ylä-Mononen /kesk
Niilo Keränen /kesk
Tanja Karpela /kesk
Hannu Aho /kesk
Ossi Korteniemi /kesk
Mirja Ryyänen /kesk
Jorma Huuhtanen /kesk
Osmo Puhakka /kesk
Petri Neittaanmäki /kesk
Sirkka-Liisa Anttila /kesk
Jari Leppä /kesk
Hannes Manninen /kesk

Maria Kaisa Aula /kesk
Inkeri Kerola /kesk
Pekka Nousiainen /kesk
Mika Lintilä /kesk
Olavi Ala-Nissilä /kesk
Johannes Leppänen /kesk
Anneli Jäätteenmäki /kesk
Juha Korkea-aho /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Seppo Lahtela /kesk
Mauri Pekkarinen /kesk
Pauli Saapunki /kesk

